

SZEMLE

JONH FIELD, ENGLISH FIELD-NAMES. LONDON, 1982. XXX + 291 P.

A könyv címének pontos fordítása Angol „mezőnevek” lenne, de ez a magyar névtudományban eléggé szokatlanul hangzik. Igaz, az angolok is magyarázatra kényszerülnek, s ezt tartalmazza a könyv bevezetése, mely szerint minden mezőgazdasági művelés alatt álló földdarabnak a neve tartozik e fogalomkörbe, s ezeknek a szótárszerű földolgozását kapjuk a továbbiakban.

A szótár egy-egy névtípust, a névváltozatok összességét egy címszó alá foglalja össze, s azon belül külön halad a betűrend alapján a névváltozatok szerint vagy bármilyen jellegű utótaggal ellátott nevek szerint. A helynév után megkapjuk annak földrajzi helyét a település nevének és a megye rövidítésének föltüntetésével. Zárójelben sorolja föl a szerző az első történeti alakot előfordulásának évével együtt. Meglepő, hogy az úgynevezett „mezőnevek” között milyen sok a XIII--XIV. századi előfordulású! Ezeknek írásbeli alakja természetesen nagy különbözőséget mutat a mai alakkal való összehasonlításban. Végül a címszóban szereplő név etimológiai magyarázata következik, amelyet gyakran kiegészítenek gazdaságtörténeti, művelődéstörténeti vagy egyéb magyarázatok.

Érdekes egy pillantást vetnünk a Hungary szócikkére, amely véletlenül azonos Magyarország angol nevével. Ebben a formában ugyan csak hat helyen található meg Anglia különböző pontjain, de Hungry vagy Hunger változatban és különböző utótagokkal /leggyakoribb közöttük a Hill 'domb'/ még 79 település határában találkozhatunk vele, s legkorábbi adata /Hungerhale/ 1287-ből való. Eredeti óangol alakja a közszónak hungor és hungrig volt, jelentése pedig 'terméketlen föld, szegény ország', amiből szabályosan fejlődött ki a mai melléknévi 'éhes' jelentése.

A szótár 265 lapja hozzávetőleg kétezer nevet, de több mint tízezer névváltozatot tartalmaz. Több függelék egészíti ki a kötetet. Ezek egyike a földrajzi köznevek szótára, de csak azoknak a magyarázata található meg itt, amelyek már nem világosak a mai angol olvasónak. A második függelék a nevek osztályozását foglalja magában. Itt sem törekszik teljességre a szerző, inkább csak példákat sorol föl a különböző névtípusokra /nagyiség, alak, falutól való távolság, irány, talajminőség, szín, művelési ág, növényzet, háziállatok, vadállatok, épületek stb. lehettek a névadás indítékai/. Nagyon érdekesek a településtől való nagy távolságra utaló szimbolikus nevek: America, Babylon, Bohemia, Niniveh, World's End 'Világvége', Zululand stb. Külön foglalkozik egy függelék Halstock különleges helyneveivel, melyek között sok az emlékeztetőnév: klasszikus, középkori és XIX. századi tudósok, politikusok, filozófusok stb. /Aristotle, Bacon, Brutus, Cicero stb./, szimbólumnév /Constitution, Freestate, Government, Liberty, Revolution stb./, városnév, dátumnév stb. Gazdag irodalomjegyzéken kívül még egy index zárja a kötetet, amelyben a címszóként ki nem emelt nevek szerepelnek.

Sok érdekességén kívül nagyon elgondolkodtató ez a könyv. Jóval kisebb országunkban még csak a nevek összegyűjtésének a derekán vagyunk, s ezek is csupán újkoriak, legfőljebb XIX. századiak. Mikor kerül sor a magyar történeti helynevek /nem helységnevek, nem településnevek, hanem „mezőnevek”, ha úgy tetszik: dűlőnevek/ összegyűjtésére, hát még a rendszerezésére, etimológiai magyarázatainak megadására? Érdemes rajta elgondolkodnunk!

HAJDÚ MIHÁLY

DR. BODNÁR BÉLA, HÓDMEZŐVÁSÁRHELYNEK ÉS KÖRNYÉKÉNEK FÖLDRAJZI NEVEI. SZEGED, 1983. 252 l. /3 TÉRKÉPMELLÉKLETTEL/

A várható megyei földrajzinév gyűjteménytől függetlenül, a Csongrád megyei Levéltár kiadványaként, /a „Tanulmányok Csongrád megye történetéből” című sorozat VII. köteteként/,